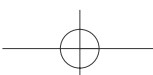
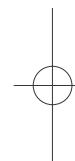
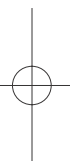
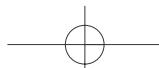
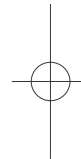
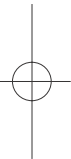

IN ALLE REDELIJKHEID
GESPREKSGIDS

Tim Keller

In alle redelijkheid

Gespreksgids

Gesprekken over geloof en leven in zes sessies

 Uitgeverij Van Wijnen - Franeker

De Bijbelteksten zijn met toestemming van het Nederlands Bijbelgenootschap overgenomen uit de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV).

Oorspronkelijk verschenen in de Verenigde Staten als *The Reason for God Discussion Guide*, uitgegeven door Zondervan, Grand Rapids, Michigan 49530

© 2010 Redeemer City to City en Redeemer Presbyterian Church

Vertaling © 2013 Uitgeverij Van Wijnen, Postbus 172, 8800 AD Franeker

www.uitgeverijvanwijnen.nl

Vertaald door Pieter te Velde

Omslagontwerp Garage/BNO

ISBN 978 90 5194 462 4

NUR 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

Aanwijzingen voor het gebruik van gespreksgids en dvd 7

Gesprek 1 9

Is de Bijbel niet een mythe?

Heeft de wetenschap niet het ongelijk van het christelijke geloof aangetoond?

Gesprek 2 27

Hoe kun je zeggen dat er maar één weg naar God is?

En andere religies dan?

Gesprek 3 45

Wat geeft jou het recht om mij te vertellen hoe ik moet leven?

Waarom zijn er zoveel regels?

Gesprek 4 61

Waarom staat God lijden toe?

Waarom is er zoveel kwaad in de wereld?

Gesprek 5 79

Waarom heeft de kerk zoveel onrecht op haar geweten?

Waarom zijn christenen zo hypocriet?

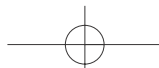
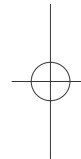
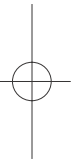
Gesprek 6 93

Hoe kan God én liefdevol én toornig zijn?

Waarom stuurt hij goede mensen naar de hel?

Je eigen gespreksgroep beginnen 109

Dankwoord 110

AANWIJZINGEN VOOR HET GEBRUIK VAN GESPREKSGIDS EN DVD

Welkom bij *In alle redelijkheid*. Deze gespreksgids en de bijbehorende dvd willen jou en je groep helpen om het gesprek aan te gaan met anderen over geloof en leven. Ze helpen je vooral om na te denken over zes veelgehoorde bezwaren tegen het christendom.

Het doel van deze gespreksgids en dvd is niet om je te bewapenen met argumenten en antwoorden die je kunt afvuren zodra iemand je een vraag stelt over je geloof, integendeel. Het doel is juist dat je bedreven raakt in het gevoelig, vriendelijk, nederig en respectvol spreken over de bezwaren die er leven – zowel binnen een vriendschap als in groepsverband.

Elk van de ‘gesprekken’ in deze gids draait om een bepaald bezwaar tegen het christendom. De gesprekken zijn als volgt opgebouwd:

- je begint met een inleidende gedachte, gevolgd door een beknopte weergave van het bezwaar
- vervolgens bekijk je een dvd-fragment (ongeveer 20 minuten)
- je bespreekt de vragen bij de dvd
- je leest de slotgedachte
- je eindigt met gebed

De dvd bevat fragmenten van live opgenomen, onvoorbereide gesprekken tussen dr. Tim Keller en een groep nieuwe vrienden, waarin zij met elkaar van gedachten wisselen over de bezwaren. De groep kwam zes weken lang eens per week bij elkaar voor een gesprek van ongeveer anderhalf uur, waarna ieder persoonlijk nog een minuut of tien werd geïnterviewd. De fragmenten op de dvd vormen dus slechts een selectie van de eigenlijke gesprekken en interviews.

Na elke gespreksvraag vind je een aantal aantekeningen in grijze kaders. Deze zijn niet bedoeld om hardop voor te lezen, maar ze kun-

nen helpen om het gesprek te leiden en richting te geven. De gespreksleider kan deze aantekeningen van tevoren doornemen en kan dan desgewenst aan leden van de groep vragen om stukjes, titels of alinea's hardop voor te lezen om de groep scherp te houden en bij het onderwerp te blijven.

Voor de Bijbelcitaten in deze gespreksgids is gebruikgemaakt van de Nieuwe Bijbelvertaling.

GESPREK 1

Is de Bijbel niet een mythe?
Heeft de wetenschap niet het ongelijk
van het christelijke geloof aangetoond?

Inleidende gedachte

Lees deze gedachte hardop voor en begin dan met gebed.

In 1993 vonden archeologen bij een opgraving de eerste buitenbijbelse verwijzing naar koning David. Tot die tijd was er alleen in de Bijbel sprake van koning David – er waren geen inscripties, geen opgravingen, geen andere geschriften, niets waarin David ooit werd genoemd. Betekent dit dat christenen voor 1993 niet konden geloven dat er echt een David is geweest? Nee, zo werkt dat niet. Christenen geloven dat er een koning David is geweest omdat de Bijbel het woord van God is.

Het bezwaar

Er zijn mensen die zeggen dat er veel goede dingen in de Bijbel staan, maar dat je niet alles letterlijk moet nemen. Je kunt niet volhouden dat de Bijbel geheel betrouwbaar en gezaghebbend is, want sommige delen van de Bijbel zijn onjuist, historisch onbetrouwbaar en cultureel uit de tijd.

Bijbelteksten

Naar deze teksten wordt op de dvd verwezen.

Marcus 15:20-21

Nadat ze hem zo hadden bespot, trokken ze hem het purperen gewaad uit en deden hem zijn kleren weer aan. Toen brachten ze hem naar buiten om hem te kruisigen. Ze dwongen een voorbijganger die net de stad binnenkwam, Simon van Cyrene, de vader van Alexander en Rufus, om het kruis te dragen.

Romeinen 3:21-25

Gods gerechtigheid, waarvan de Wet en de Profeten al getuigen, wordt nu ook buiten de wet zichtbaar: God schenkt vrijspraak aan allen die in Jezus Christus geloven. En er is geen onderscheid. Iedereen heeft gezondigd en ontbeert de nabijheid van God; en iedereen wordt uit genade, die niets kost, door God als een rechtvaardige aangenomen omdat hij ons door Christus Jezus heeft verlost. Hij is door God aangewezen om door zijn dood het middel tot verzoening te zijn voor wie gelooft.

Aantekeningen bij de dvd

Bekijk de dvd van gesprek 1. Je kunt de ruimte hieronder gebruiken om aantekeningen te maken.

Gespreksvragen

De aantekeningen in de grijze kaders zijn niet bedoeld als antwoorden om hardop voor te lezen. Ze zijn bedoeld als hulpmiddel om het gesprek te leiden en richting te geven.

1. Hebben mensen die jij kent meer moeite met de ethische kanten van de Bijbel of de historische? Waarom?

2. Een van de deelnemers op de dvd zei: ‘De Bijbel is een prachtige tekst, ingewikkeld, er gebeurt een hoop. Je hebt mensen die geloven dat het de waarheid is, maar dat doe ik niet.’

Een andere deelnemer zei: ‘Jezus offerde zichzelf – ik weet niet of je dat wel kunt bewijzen.’

Er zijn veel mensen die zeggen dat de verhalen over het leven van Jezus die in de evangeliën staan – zijn bewering dat hij God was, de wonderen die hij deed, zijn dood aan het kruis, zijn opstanding uit de dood – veel later zijn opgeschreven door kerkleiders die probeerden hun machtspositie te verstevigen en hun beweging te laten groeien, en die daarom elk bewijs dat Jezus gewoon maar een menselijke leraar was hebben verdonkeremaand. Hoe zou je reageren?

Hier volgen drie redenen waarom mensen erop kunnen vertrouwen dat wat er in de Bijbel staat over Jezus historisch betrouwbaar is.

De nieuwtestamentische verhalen over Jezus werden veel te vroeg opgeschreven om legendes te kunnen zijn.

Lucas schreef zijn verslag over het leven van Jezus dertig à veertig jaar na de gebeurtenissen. Hij vermeldt het feit dat er nog steeds veel mensen in leven zijn die Jezus hebben gezien, en dat zijn lezers het verhaal dus kunnen checken bij deze ooggetuigen. Lucas geeft bovendien aan dat hij de historische feiten nauwgezet wil vastleggen: ‘Het leek ook mij goed om alles van de aanvang af nauwkeurig na te gaan (...) om u te overtuigen van de betrouwbaarheid van de zaken waarin u onderricht bent’ (Luc. 1:1-4). Zijn verklaring aan Theofilus, tot wie hij zich richtte, laat zien dat schrijvers uit de oudheid heel goed het verschil wisten tussen ‘gebeurtenissen in ordelijke vorm weergegeven’ en een verhaaltje verzinnen.

Lucas is niet de enige die de geschiedenis zo benadert. In Johannes 19:35 en 1 Johannes 1:1-4 verklaart ook deze schrijver dat hij ooggetuige was van het leven van Jezus.

Paulus, die vijftien à twintig jaar na de gebeurtenissen schreef, stelt: ‘Daarna is hij [Jezus na zijn opstanding] verschenen aan meer dan vijfhonderd broeders en zusters tegelijk, van wie er enkelen gestorven zijn, maar de meesten nu nog leven’ (1 Kor. 15:6). Paulus had dit nooit in een openbaar document kunnen opschrijven als er niet echt nog honderden ooggetuigen in leven waren die verklaarden dat ze Jezus hadden gezien. Ook tegenover regeringsambtenaren kon Paulus met een gerust hart bevestigen dat de gebeurtenissen uit Jezus’ leven algemeen bekend waren. ‘Het heeft zich immers niet in een uithoek afgespeeld’, zo zei hij tegen koning Agrippa (Hand. 26:26). De

inwoners van Jeruzalem waren erbij geweest – zij behoorden tot de menigten die Jezus hadden gehoord en bezig gezien. De geschriften van het Nieuwe Testament zouden nooit kunnen stellen dat Jezus was gekruisigd als er geen duizenden mensen waren geweest die konden bevestigen of het waar was of niet. Als er geen graflegging was geweest, geen leeg graf, geen verschijningen na zijn dood, en deze openbare geschriften zouden beweren van wel, dan was het christendom nooit van de grond gekomen. Het christendom had met geen mogelijkheid zoveel steun kunnen verzamelen als zijn historische aanspraken simpel onderuitgehaald hadden kunnen worden door talrijke getuigen die nog in leven waren.

Bovendien zijn er verwijzingen in de evangelieteksten die aantonen dat de schrijvers en lezers toegang hadden tot verhalen van mensen die direct betrokken waren bij het leven van Jezus. In Marcus 15:21 verwijst de schrijver bijvoorbeeld naar 'Alexander en Rufus' (hun vader droeg het kruis voor Jezus) op een manier waaruit blijkt dat zijn lezers hen kenden. Op de dvd komt dit ook voorbij, als Tim Keller zegt: 'Vandaag zou je dat voetnoten noemen.' Dit soort verwijzingen laat zien dat de evangeliën werden geschreven door mensen die toegang hadden tot nauwkeurige historische informatie, in een periode waarin een ruime hoeveelheid ooggetuigen kon worden geraadpleegd om te controleren of de verhalen niet bij elkaar waren gefantaseerd of aangepast.

De documenten zijn te gedetailleerd qua vorm om legendes te kunnen zijn.

In Marcus 4 wordt gedetailleerd vermeld dat Jezus achter in een boot op een kussen ligt te slapen. In Johannes 21 staat dat Petrus ongeveer honderd meter uit de kust was toen hij Jezus zag op de oever. Hij sprong uit de boot en de mannen vingen samen 153 vissen. In Johannes 8, over een vrouw die

op overspel is betrap en bij Jezus wordt gebracht, wordt beschreven hoe Jezus met zijn vinger op de grond schreef. De beste verklaring voor het feit dat een schrijver uit de oudheid melding maakt van het kussen, de 153 visen en het schrijven op de grond – zaken die voor het verhaal geen toegevoegde waarde hebben – is dat het details waren die ooggetuigen zich herinnerden.

De inhoud van de documenten is bepaald niet bevorderlijk voor legendevorming.

Er zijn veel mensen die betogen dat wat er in de Bijbel staat geen verslag is van wat er echt is gebeurd, maar het verhaal dat kerkleiders de mensen wilden laten geloven zodat zij hun machtspositie konden verstevigen en hun beweging laten groeien. Maar als er inderdaad mensen waren die hun beweging wilden laten groeien, zouden ze dan in het verhaal hebben opgenomen dat de stichter van de beweging, Jezus, zijn Vader vroeg om een uitweg: ‘Vader, als het mogelijk is, laat deze beker dan aan mij voorbijgaan!’ (Mat. 26:39)? Zouden ze bevestigen dat de primaire getuigen van de opstanding vrouwen waren, in een tijd waarin vrouwen niet eens in een rechtszaak mochten getuigen? De leiders van de vroege kerk waren de opvolgers van de apostelen, maar toch ogen deze apostelen op elke pagina van het Nieuwe Testament als dwazen en lafaards. Waarom zou een leider van de vroege kerk zulke verhalen verzinnen? De enige logische verklaring voor het opnemen van deze verhalen, is dat ze echt gebeurd zijn. Anders doen ze meer kwaad dan goed.

3. Lees de volgende bezwaren hardop voor:

- a. ‘De evangeliën staan vol tegenstrijdigheden.’
- b. ‘De evangeliën kunnen niet betrouwbaar zijn, want ze beschrijven wonderen.’
- c. ‘Waarom zou je moeten geloven dat het Oude Testament waar is?’

Maak drie groepen en laat elk van de groepen een van de bovenstaande argumenten bespreken. Kom na vijf minuten weer samen en wissel met elkaar van gedachten over hoe je op elk bezwaar zou kunnen reageren.

Nadat je je eigen gedachten en ideeën onder woorden hebt gebracht, kun je de onderstaande aantekeningen gebruiken om een antwoord te formuleren dat je wilt delen met de groep.

a. ‘De evangeliën staan vol tegenstrijdigheden.’

Als je de evangeliën met elkaar vergelijkt, kom je een aantal schijnbare spanningen en tegenstrijdigheden tegen. Maar eeuwen van wetenschappelijk onderzoek hebben aangetoond dat de meeste hiervan kunnen worden verklaard door twee principes in aanmerking te nemen.

Ten eerste moet je in gedachten houden dat de evangeliëschrijvers niet alleen verslaggevers, maar ook leraren waren. Johannes zegt (in Joh. 21:25) dat het ondoenlijk zou zijn om een volledig verslag te geven van al Jezus’ lessen en daden. Elke schrijver maakte keuzes, die in lijn waren met de leerdoelen die hij voor ogen had.

Een voorbeeld: er wordt regelmatig gezegd dat Johannes de andere evangeliën tegenspreekt omdat volgens zijn beschrijving Maria op Paaszondag in haar eentje naar het graf gaat. Maar Johannes schrijft ook hoe Maria naar de discipelen terugrent en zegt: ‘Ze hebben de Heer uit het graf weggehaald en we weten niet waar ze hem nu neergelegd hebben’ (Joh. 20:2). Maria’s gebruik van de meervoudsvorm ‘we’ laat zien dat Johannes heel goed wist dat Maria niet in haar eentje naar het graf was gegaan. Toch kiest hij er in het eerste deel van zijn verhaal voor om zich alleen op haar te concentreren. Waarom? Omdat hij de nadruk wilde leggen op het vraaggesprek tussen Jezus en Maria.

Ten tweede moet je rekening houden met het selectief geheugen van de ooggetuigen. Als de evangeliëschrijvers – zoals ze beweren – putten uit ooggetuigenverslagen (bijvoorbeeld die van Johannes, Petrus, Marcus of een van de vrouwen), heeft elke getuige waarschijnlijk maar een deel van de gebeurtenissen gezien.

Ook kan in sommige gevallen een feit door ooggetuigen op verschillende manieren worden beschreven, zonder dat dat een tegenstrijdigheid oplevert. Johannes schrijft bijvoorbeeld dat Maria bij het graf kwam ‘toen het nog donker was’ (Joh. 20:1), Matteüs schrijft dat het gebeurde ‘toen de ochtend (...) gloorde’ (Mat. 28:1) en Marcus heeft het over ‘vlak na zonsopgang’ (Mar. 16:2). Hoe licht of hoe donker het is in de schemering hangt af van iemands persoonlijke opvatting, dus drie verschillende mensen die er allemaal bij waren kunnen hetzelfde ogenblik toch op drie verschillende manieren beschrijven.

b. 'De evangeliën kunnen niet betrouwbaar zijn, want ze beschrijven wonderen.'

De negentiende-eeuwse denker Matthew Arnold legde openhartig uit hoe hij wist dat wonderen onmogelijk waren. Hij zei zoets als: 'Wonderen kunnen niet gebeuren. Daarom zijn er nooit wonderen gebeurd.'¹

De redenering dat de evangeliën niet historisch zijn omdat ze wonderen beschrijven, bevat een logische inconsequentie. De uitspraak 'wonderen kunnen niet gebeuren' is een filosofische aanname, geen empirische vaststelling. Als er een God is, kunnen er ook wonderen gebeuren, zelfs als je er nooit een hebt gezien. Als er een God bestaat die in staat is om de wereld te maken, waarom zou hij dan niet in staat zijn om haar te veranderen? Dus als je zegt dat wonderen onmogelijk zijn, neem je aan dat er geen God kan zijn – iets wat je onmogelijk empirisch kunt bewijzen en wat dus een filosofische aanname is. Het is een cirkelredenering: 'Wonderen kunnen niet gebeuren, daarom zijn er nooit wonderen gebeurd.'

Citaat van Lewis (C.S. Lewis schrijft:) vervangen door andere vertaling

Als het Oude Testament zegt dat de invasie van Sanherib tot stilstand werd gebracht door engelen (2 Kon. 19:35), en Herodotus zegt dat het kwam door een zwerm veldmuizen die alle pijlkokers en draagriemen kwamen opvreten (Herodotus, boek II, 141), dan kiest een onbevooroordeelde lezer voor de engelen. Zolang we geen genoeg nemen met cirkelredeneringen is er op zichzelf niets onwaarschijnlijk aan het bestaan van engelen of het

1 Parafraze van de conclusie van Matthew Arnold in *God and the Bible*, New York 1901.

optreden dat aan engelen wordt toegeschreven; maar muizen doen echt niet zulke dingen.²

c. ‘Waarom zou je moeten geloven dat het Oude Testament waar is?’

Er bestaat een aanzienlijke hoeveelheid archeologisch en historisch materiaal dat het Oude Testament grotendeels ondersteunt. Maar dat is op zich nog geen bewijs dat de Bijbel door God geïnspireerd is. Christenen geloven dat het Oude Testament goddelijk geïnspireerd is omdat Jezus leerde en geloofde dat het volledig geïnspireerd en betrouwbaar is (Joh. 5:37-39, 46-47; 10:34-35; Mat. 5:17-19). Het valt haast niet te betwijfelen dat Jezus, een Jood uit het begin van de jaartelling, geloofde in het gezag van het Oude Testament. Als Jezus echt was wie hij zei, dan moeten we de gehele Bijbel als woord van God aanvaarden.

In Matteüs 5:18 zegt Jezus: ‘Ik verzeker jullie: zolang de hemel en de aarde bestaan, blijft elke jota, elke tittel in de wet [het Oude Testament] van kracht, totdat alles gebeurd zal zijn.’ In Johannes 10:35 zegt hij: ‘De Schrift blijft altijd van kracht.’ Volgens Jezus is zelfs het kleinste leesteken in het Oude Testament belangrijk: ‘elke tittel’. Duidelijker kun je niet zijn over de Bijbel. Op een bepaald moment zegt Jezus tegen iemand: ‘Dwaalt u niet? U kent blijkbaar de Schriften niet en evenmin de macht van God’ (Mar. 12:24). Volgens Jezus staat de Bijbel niet vol fouten, integendeel, Jezus benadrukt dat de Bijbel de weg is die je voor fouten behoedt.

Jezus zegt niet alleen dat elk stukje letter van de Bijbel waar is, hij gaat nog verder. Hij zegt dat elk deel van de Bijbel waarheid *zal worden* – hij zegt dat alles vervuld zal worden. Zeggen dat de Bijbel waar is, is één ding. Een telefoonboek kan ook waar zijn. Maar Jezus gaat verder: alles zal vervuld wor-

2 C.S. Lewis, ‘Wonderen’, in: *De zeebries der eeuwen*, Franeker 2013

den. Dat betekent dat elke profetie zal uitkomen, elke belofte zal vervuld worden. Elke waarschuwing en elk dreigement zal worden uitgevoerd, en elk bevel zal eens worden gehoorzaamd omdat eens elk volk zich zal buigen en elke tong zal belijden dat Jezus Christus Heer is. De Schrift blijft altijd van kracht, kan niet afgeschreven worden, ook niet een deel ervan, want elk deel ervan is het woord van God.

Het is interessant om te zien hoe Jezus in Johannes 7:17 de mensen uitdaagt die aan zijn woorden twijfelden: 'Wie ernaar streeft te doen wat God wil, zal weten of mijn leer van God komt of dat ik namens mezelf spreek.' Met andere woorden: als je uit eigen ervaring wilt weten of de Bijbel echt waar is, moet je in praktijk brengen wat erin geleerd wordt.

4. Lees Matteüs 28:16-17. Een van de deelnemers op de dvd zei: 'Er gebeuren een hoop wonderen in de Bijbel, maar... ik heb nog nooit zo'n wonder gezien als er in het Nieuwe Testament gebeurt.'

Hoe reageren mensen die jij kent op het wonderlijke? Wat leert deze Bijbeltekst je over wonderen?

Wonderen zijn moeilijk te geloven, en zo hoort het ook. In Matteüs 28 staat over de ontmoeting tussen de apostelen en de opgestane Jezus op een berg in Galilea: 'Toen ze hem zagen bewezen ze hem eer, al twijfelden enkelen nog.' Opmerkelijk dat dit zo erkend wordt. We hebben hier te maken met een auteur van een vroegchristelijk geschrift, die vertelt dat een aantal van de grondleggers van het christendom het wonder van de opstanding niet konden geloven, zelfs toen ze oog in oog stonden met Jezus.

De tekst laat een aantal dingen zien. Het is een waarschuwing tegen het idee dat alleen hedendaagse, wetenschappelijk ingestelde mensen worstelen met het wonderlijke, en dat primitievere mensen uit de oudheid daar geen last van hadden. De apostelen reageerden net als elke willekeurige groep vandaag de dag zou doen – sommigen geloofden, anderen niet. Het is ook een uitnodiging om geduld te hebben. Alle apostelen werden uiteindelijk kerkleiders, hoewel sommigen meer moeite hadden om te geloven dan anderen.

Toch is wat er staat over het doel van wonderen in de Bijbel nog het leerzaamst. Wonderen leidden niet alleen tot verstandelijk geloof, maar ook tot aanbidding, ontzag en verwondering. Met name de wonderen van Jezus waren nooit tovertrucs, bedoeld om indruk te maken en mensen te overtuigen. In plaats daarvan gebruikte Jezus zijn wonderlijke kracht om zieken te genezen, hongerigen eten te geven en doden tot leven te wekken. Mensen hebben de neiging om wonderen te zien als een tijdelijke opheffing van de natuurlijke toestand, maar Jezus gebruikte ze juist om de natuurlijke toestand te herstellen. In de Bijbel staat dat God de wereld niet schiep om vervuld te raken van ziekte, honger en dood. De wonderen van Jezus bewijzen niet alleen zijn kracht, maar zijn ook voorproefjes van wat hij met die kracht gaat doen. Jezus kwam en komt om in de wereld goed te maken wat verkeerd is en om te herstellen wat kapot is.

5. Een van de deelnemers zei op de dvd: ‘Evolutie geeft voor mij de doorslag, dat ik die op één lijn kan brengen met de Bijbel. Ik geloof namelijk absoluut in evolutie. Dus als de Bijbel zegt dat evolutie niet bestaat, verliest de Bijbel voor mij zijn geloofwaardigheid.’

Hoe zou jij reageren op iemand die vindt dat evolutie een Bijbels geloof onaanvaardbaar maakt?

Een veelgehoord bezwaar tegen de geloofwaardigheid van het christendom is de schijnbare onverenigbaarheid van enerzijds het 'oude' geloof in een God die de wereld heeft geschapen en die – bijvoorbeeld – wonderen deed als het splijten van de Rode Zee, en anderzijds de 'moderne' wereld van de genetica, Darwin en de wetenschappelijke benadering. Met name op het gebied van evolutie loopt deze spanning hoog op – zo hoog dat de meeste mensen tegenwoordig denken dat je niet in evolutie kunt geloven als je in God gelooft, en dat je niet in God kunt geloven als je in evolutie gelooft.

Allereerst geloven veel mensen dat het Bijbelse verhaal over hoe de wereld geschapen werd, haaks staat op de algemeen aanvaarde gedachte dat menselijk leven is ontstaan als gevolg van evolutionaire krachten, die vanuit de natuur kunnen worden verklaard. Het is belangrijk om bij discussies over de Bijbel mensen uit te nodigen om even de tijd te nemen om de schrijvers van de Bijbel serieus te nemen – bijvoorbeeld door de vraag te stellen: 'Hoe wil deze auteur worden verstaan?' Een van de manieren om vast te stellen hoe een schrijver gelezen wil worden is door te kijken van welk genre hij zich bedient. Er zijn veel mensen die vinden dat het boek Genesis moet worden ingedeeld in het genre van het 'verhaal in verheven stijl'. Dit betekent dat de auteur zijn beweringen over de wereld waarin we leven presenteert als de waarheid, maar dat hij ze op zo'n manier opschreef dat ze niet letterlijk moesten worden opgevat. Een voorbeeld: in Genesis 1 staat de natuurlijke orde buitenspel (het licht verschijnt voordat de zon is geschapen), terwijl in Genesis 2 de natuurlijke orde wordt gevolgd (Gen. 2:5). Blijkbaar was het primair de bedoeling van de auteur om te laten zien dat '*God schiep* in het begin'. Hóé hij dat deed (dat wil zeggen: in zeven keer vierentwintig uur of in periodes van miljoenen jaren die staan voor zeven tijdperken) is hier niet aan de orde. Als je dit begrijpt, is evolutie – of welke wetenschappelijke theorie ook maar – niet meer in tegenspraak met de Bijbel. Wat Genesis duidelijk wil maken is dat de almachtige, persoonlijke God alle dingen schiep en onderhoudt.

Ten tweede is het belangrijk om bij een discussie over dit onderwerp de begrippen zorgvuldig te definiëren. Dus als iemand bijvoorbeeld zegt: ‘Ik geloof niet in God, want ik geloof in evolutie’, kun je reageren met: ‘Wat versta je onder evolutie?’ Voor de meeste mensen is het woord evolutie tegenwoordig een allesomvattend begrip geworden dat beschrijft wie we zijn, hoe we hier zijn gekomen en waar we naartoe gaan. Het gevolg is dat alles, van onze ethiek tot onze esthetiek tot de logica die we gebruiken, wordt vormgegeven door de ongeleide genetische mutatie die onze voorouders in staat stelde om te overleven. Op deze manier zijn we een aanzienlijk eind verwijderd geraakt van de originele theorie: dat evolutie een biologisch proces is dat verklaart hoe soorten door de jaren heen zijn veranderd en zich hebben aangepast. Het ene is een levensbeschouwing, dus net als het christendom een geloofsstandpunt; het andere is een wetenschappelijke hypothese. Een geleerde vatte het eens als volgt samen: ‘Als “evolutie” wordt (...) verheven tot een levensbeschouwing die verklaart hoe de dingen zijn, leidt dat tot een rechtstreeks conflict met Bijbels geloof. Maar als “evolutie” op het niveau blijft van een biologische wetenschappelijke hypothese, lijkt er weinig reden tot conflict tussen de implicaties van het christelijk geloof in een schepper en het wetenschappelijk onderzoek naar de manier waarop God – op biologisch niveau – tijdens zijn schepping te werk is gegaan.’³

3 David Atkinson, *The Message of Genesis 1-11*, uit de serie *The Bible Speaks Today*, Downers Grove 1990, p. 31.

6. Wat vond je van de manier waarop het gesprek op de dvd werd gevoerd? Waren er elementen in het gesprek – toon, sfeer, houding, gedrag, uitdrukkingen enzovoorts – die je zelf wel of juist niet zou kunnen gebruiken bij je gesprekken over dit bezwaar?

Vergelijk bijvoorbeeld eens hoeveel Tim Keller de eerste tien minuten van het gesprek aan het woord is en hoeveel de laatste tien minuten. Is naar anderen luisteren een belangrijk onderdeel van een groepsgesprek?

7. Als je drie minuten kreeg om de Bijbel samen te vatten van Genesis tot en met Openbaring, wat zou je dan vertellen? Probeer het eens. Het kan handig zijn om deze oefening in tweetallen te doen.

Hier is een voorbeeld van hoe je het zou kunnen aanpakken. Je kunt iemand uitkiezen om dit hardop voor te lezen aan de groep:

In de tuin van Eden was Gods koninkrijk aanwezig. God leefde er samen met zijn mensen, het was er een en al zorgeloze blijheid en levensvervulling. Maar toen zijn mensen besloten om zelf de dienst uit te maken en Gods gezag te verwerpen, trokken Gods licht en glorie zich terug. En de grote vraag, de vraag van alle tijden, de grote vraag waar heel het Bijbelse verhaal om draait, is deze: Komt hij ooit terug? Komen zijn licht en glorie ooit terug op aarde?

Honderden jaren later leefde er een man die Mozes heette. Hij leerde God kennen en God zei tegen hem: 'Bouw voor mij een tabernakel, en bouw midden in die tabernakel een heiligdom, het allerheiligste, en daar zal mijn *sjechina*-glorie, mijn koninkrijk-aanwezigheid wonen.' En toen Mozes de

tabernakel had gebouwd, daalde Gods glorie neer en woonde midden in de tabernakel, midden tussen het volk. Toch konden mensen God nog steeds niet zien, omdat zijn aanwezigheid gevaarlijk was voor zondige mensen. En de mensen die rond de tabernakel leefden, kwamen telkens in opstand, ze wilden zelf de dienst uitmaken. Dus uiteindelijk nam God zijn aanwezigheid weg, en weer waren zijn glorie en licht verdwenen.

Honderden jaren later leefde er een andere man. Overal waar hij kwam, bracht hij licht en glorie met zich mee: zieken werden genezen, mensen kregen een nieuw leven. En in de nacht dat hij ter dood werd gebracht, scheurde het voorhangsel, dat de scheiding vormde tussen de mensen en het allerheiligste, in tweeën. Dit betekent dat Jezus niet alleen de straf op zich nam voor alle zonden, maar ook dat mensen vanwege zijn dood weer in de aanwezigheid van God kunnen komen – dat zijn glorie aanwezig is, dat zijn machtig koninkrijk terug is. Deze macht is aanwezig in de mensen van God die hem kennen, en daarom zei Jezus: ‘Ik bestem jullie voor het koninkschap.’ En deze koninklijke macht, die eerst in de tuin van Eden aanwezig was en later in de tabernakel, is nu hier. Uiteindelijk zal dit koninkrijk zich uitstrekken over de hele aarde, Gods licht en glorie zullen het heelal heroveren en de hele aarde zal één groot allerheiligste zijn: het nieuwe Jeruzalem.

Slotgedachte

Lees deze gedachte hardop voor.

Let eens op hoe dertig tot vijftig procent van elk evangelie gewijd is aan de laatste week van Jezus' leven. Waarom zou je dat doen, als je iemands levensverhaal wil vertellen? De evangelienschrijvers geloofden dat niet Jezus' leer en levenswandel, maar zijn reddende werk in de geschiedenis – zijn dood en opstanding – het belangrijkste deel was. Een van de deelnemers op de dvd zei: 'Is Jezus nou wel of niet gekomen en aan een kruis gestorven? Dat is voor mij heel belangrijk, het belangrijkste, want alles hangt ervan af. Als het echt zo is gegaan dan verandert dat alles, maar als het niet zo is gegaan verandert er dus niets.'

Gebed

Neem tijd om te bidden over de dingen die je hier hebt geleerd en over hoe je mensen die je kent en die dit bezwaar hebben zou kunnen helpen.

Meer lezen?

Tim Keller, *In alle redelijkheid*, hoofdstuk 6 ('De wetenschap heeft het christendom ontkracht') en hoofdstuk 7 ('Je kunt de Bijbel niet letterlijk nemen').

Denis Alexander, *Creation and Evolution: Do We Have to Choose?*

Richard Bauckham, *Jesus and the Eyewitnesses*

Craig Blomberg, *The Historical Reliability of the Gospels*

F.F. Bruce, *The New Testament Documents: Are They Reliable?*

C. John Collins, *Science and Faith: Friends or Foes?*

Brian Edwards, *Nothing But the Truth*

Phillip E. Johnson, *Darwin on Trial*

Vern Poythress, *Redeeming Science*

GESPREK 2

Hoe kun je zeggen dat er maar één weg naar God is?
En andere religies dan?

Inleidende gedachte

Lees deze gedachte hardop voor en begin dan met gebed.

Stel, je zet drie zwemmers op een Zeeuws strand en vraagt ze om naar de Antillen te zwemmen. De Olympische zwemkampioene zwemt misschien vijfhonderd kilometer voor ze verdrinkt. De tweede zwemmer kan aardig zwemmen en zwemt veertig kilometer voor hij verdrinkt. De laatste zwemmer kan niet goed zwemmen en begeeft het al na een kilometer. Je kunt nu zeggen dat de Olympische zwemster vijfhonderd keer zo goed kan zwemmen als de derde zwemmer. Maar wie is er doder? Niemand haalt de Antillen op grond van zijn eigen zwemkwaliteiten. In de Bijbel staat dat we God moeten liefhebben met heel ons hart, onze ziel, ons verstand en onze kracht, en onze naaste als onszelf. Niemand krijgt dat voor elkaar. De unieke boodschap van het christendom is dat je het niet 'haalt' door je eigen inspanning, je eigen goede daden, maar doordat je je vertrouwen stelt op wat Jezus voor je deed aan het kruis.

Het bezwaar

Er zijn mensen die zeggen dat je God op veel manieren kunt vinden, en dat het christendom slechts een van de vele opties is. Andere religies op aarde hebben miljoenen aanhangers die laten zien dat ze beschikken over veel wijsheid, doorzettingsvermogen en vreugde, dus christenen moeten niet beweren dat ze het beste geloof hebben, of het enige ware geloof.

Bijbelteksten

Naar deze teksten wordt op de dvd verwezen.

Deuteronomium 29:28

Wat verborgen is, behoort de HEER, onze God, toe; wat openbaar is, komt ons toe. Wij en onze kinderen dienen ons altijd te richten naar alle bepalingen van deze wet.

Matteüs 9:2-8

Daar probeerden een paar mensen een verlamde bij hem te brengen die op een draagbed lag. Bij het zien van hun geloof zei Jezus tegen de verlamde: 'Wees gerust, uw zonden worden u vergeven.' Daarop zeiden enkele schriftgeleerden bij zichzelf: 'Wat een godslasterlijke taal! Jezus doorzag hun gedachten en zei: 'Waarom hebt u zulke boosaardige gedachten? Wat is gemakkelijker, te zeggen: "Uw zonden worden u vergeven" of: "Sta op en loop"? Ik zal u laten zien dat de Mensenzoon volmacht heeft om op aarde zonden te vergeven.' Toen zei hij tegen de verlamde: 'Sta op, pak uw bed en ga naar huis.' En hij stond op en ging naar huis. Bij het zien hiervan werden de mensen van ontzag vervuld.

Matteüs 25:31-33, 46

[Jezus antwoordde:] 'Wanneer de Mensenzoon komt, omstraald door luister en in gezelschap van alle engelen, zal hij plaatsnemen op zijn glorierijke troon. Dan zullen alle volken voor hem worden samengebracht en zal hij de mensen van elkaar scheiden zoals een herder de schapen van de bokken scheidt; de schapen zal hij rechts van zich plaatsen, de bokken links. (...) Hun staat een eeuwige bestraffing te wachten, de rechtvaardigen daarentegen het eeuwige leven.'

Johannes 8:58

'Waarachtig, ik verzeker u,' antwoordde Jezus, 'van voordat Abraham er was, ben ik er.'

Aantekeningen bij de dvd

Bekijk de dvd van gesprek 2. Je kunt de ruimte hieronder gebruiken om aantekeningen te maken.

Gespreksvragen

De aantekeningen in de grijze kaders zijn niet bedoeld als antwoorden om hardop voor te lezen. Ze zijn bedoeld als hulpmiddel om het gesprek te leiden en richting te geven.

1. In *The Gospel in a Pluralist Society* schrijft Lesslie Newbigin: ‘De afgelopen dertig jaar zijn de Europese volken er voor het eerst in de geschiedenis aan gewend geraakt dat er grote aantallen andersgelovigen in hun midden wonen. Het heeft niet lang geduurd voor ze ontdekten dat veel van deze hindoes, boeddhisten, sikhs en moslims vrome en godvrezende mensen zijn. (...) Aangezien het onderwerp interreligiositeit doorgaans wordt gekoppeld aan het onderwerp interracialiteit, en aangezien we ons bewust zijn van het racisme dat bij ons vaak zo diep van binnen zit, zijn er sterke emotionele redenen om religieus pluralisme te beschouwen als iets om te accepteren en te verwelkomen. (...) Voor een wereld die bedreigd wordt door een nucleaire oorlog, een wereld die zich op de rand bevindt van een wereldwijde ecologische crisis, een wereld die in cultureel en economisch opzicht steeds nauwer onderling verbonden is, is eenheid de grootste behoefte. Een opdringerige waarheidsaanspraak van een van de wereldreligies kan uitsluitend worden opgevat als verraad tegenover het menselijk geslacht.’⁴

Wilfred Cantwell Smith schrijft in zijn boek *Religious Diversity*: ‘Het is moreel gezien onmogelijk om de wereld in te gaan en tegen godvrezende, intelligente medemensen te zeggen: “Wij geloven dat we God kennen en wij hebben gelijk; jullie geloven dat jullie God kennen en jullie hebben het helemaal mis”; dat kan alleen op straffe van ongevoeligheid en misdadigheid.’⁵

⁴ Lesslie Newbigin, *The Gospel in a Pluralist Society*, Grand Rapids 1989, p. 25, 155-156.

⁵ Wilfred Cantwell Smith, *Religious Diversity*, San Francisco 1976, p. 14.

Bespreek de gevolgen van deze uitspraken. Waarom denk je dat mensen er tegenwoordig zo op hameren dat alle religies gelijkwaardig zijn?

Het is belangrijk om te begrijpen waarom zoveel mensen erop hameren dat alle religies gelijkwaardig zijn. De eerste reden is dat men zich zorgen maakt om de eenheid. Er zijn mensen die concluderen dat we als we ooit wereldvrede willen hebben, eerst de religie onschadelijk moeten maken. Ze zeggen zoiets als: 'Je mag persoonlijk geloven wat je wilt, maar wel op zo'n manier dat je de waarheden van andere religies, geloven en culturen niet verwerpt.'

De tweede, meer persoonlijke reden is de ervaring van buitensluiting. Er zijn veel mensen die zich onderdrukt, buitengesloten of uitgebuit voelen door belijdende christenen.

Er heerst een sterke overtuiging dat religies in het algemeen de wereldvrede ondermijnen en leiden tot strijd, conflicten en verdeeldheid. Christenen moeten dit feit onder ogen zien. Over het algemeen leidt religie niet tot wereldvrede, want religie levert een hellend vlak op in de harten van mensen – religie vertelt mensen dat ze de waarheid hebben en dat dit de juiste manier van geloven en handelen is, waardoor mensen zich beter kunnen gaan voelen dan anderen die niet hetzelfde geloven en doen. Dit kan ertoe leiden dat men die anderen belachelijk gaat maken, zich van hen afscheidt, anderen buitensluit, hen ziet als minder belangrijke mensen en zelfs goedpraat dat ze worden gemarginaliseerd, buitengesloten of onderdrukt.

2. Hier volgen vier bezwaren tegen de christelijke bewering dat het christendom de enige weg tot God is. Lees ze hardop voor.

a. 'Alle grote religies zijn gelijkwaardig, brengen veel wijsheid en vreugde en leren eigenlijk allemaal hetzelfde.'

b. 'Er zijn veel goede, intelligente mensen die de christelijke levensbeschouwing niet delen, dus is het arrogant om te beweren dat de christelijke overtuiging de enige ware is.'

c. 'Je kunt mensen niet verantwoordelijk houden voor het verwerpen van Jezus als ze nog nooit van hem gehoord hebben.'

d. 'Niemand kan weten welke religie waar is, dus kan het christendom niet beweren dat het de enige ware weg is.'

Maak groepen en laat elk groepje een van de bezwaren bespreken. Bedenk hoe je op dit specifieke bezwaar zou reageren. Kom na een paar minuten weer samen en deel je antwoorden met elkaar.

Nadat je je eigen gedachten en ideeën onder woorden hebt gebracht, kun je de onderstaande aantekeningen gebruiken om een antwoord te formuleren dat je wilt delen met de groep.

a. 'Alle grote religies zijn gelijkwaardig, brengen veel wijsheid en vreugde voort en leren eigenlijk allemaal hetzelfde.'

Christenen moeten ronduit toegeven dat de andere wereldreligies veel waarheid en goedheid in zich bergen. En het is waar dat religies het grotendeels eens zijn over de beginselen van de ethiek. Zo is het bijvoorbeeld waar dat (op tamelijk verschillende manieren) elke religie hebzucht en egocentrisme veroordeelt.

Toch is dit bezwaar minder ruimdenkend dan je op het eerste gezicht zou denken. Het heeft namelijk geen oor voor wat de andere religies echt zeggen en het poetst de onderlinge verschillen weg. Mensen die beweren dat alle